

**3. ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA
POLITIKA EU
(Common Agricultural Policy - CAP)**

Prof. dr Nikola Milović
nmilovic@ucg.ac.me

LITERATURA:

Prokopijević Miroslav, Evropska unija - uvod, Službeni glasnik, Beograd, 2012; poglavlje 6-ZPP,

- Važniji sajtovi o CAP-u

<http://ec.europa.eu/agriculture>

<http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013>

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en#Timeline

VRSTE NADLEŽNOSTI	POLITIKE NA KOJE SE ODOSE	
ISKLJUČIVA NADLEŽNOST EU (5 oblasti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. carinska unija, 2. konkurencija, 3. monetarna politika (euro), 4. morski biološki resursi (dio ribolovne politike) 5. trgovina 	
PODIJELJENA NADLEŽNOST (11 oblasti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. unutrašnje tržište, 2. socijalna politika, 3. kohezija, 4. poljoprivreda i ribolov, 5. životna sredina, 6. zaštita potrošača, 	<ol style="list-style-type: none"> 7. saobraćaj, 8. transevropske mreže, 9. energija, 10. sloboda, 11. pravda i bezbjednost, kao i opšti okvir zdravstvene politike
UNIJA I ČLANICE (3 oblasti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. istraživanje i tehnološki razvoj, 2. kosmos, 3. humanitarna pomoć 	
ISKLJUČIVE NADLEŽNOSTI DRŽAVA, EU SAMO KROZ DOPUNSKE POLITIKE (7 oblasti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. zaštita zdravlja, 2. industrija, 3. turizam, 4. obrazovanje i profesionalna obuka, 5. građanska zaštita, 6. administrativna saradnja 	

Evropska integracija: sektorska, vertikalna i horizontalna dimenzija

- a) nove oblasti politike djelimično se ili u potpunosti regulišu na nivou EU (sektorska integracija),
- b) nadležnosti se postepeno sve više dijele između država članica ili su delegirane na nezavisne supranacionalne institucije (vertikalna integracija) ili
- c) EU se širi teritorijalno prihvatajući nove države članice (horizontalna integracija)

Dimenzije evropske integracije

	SEKTORSKA INTEGRACIJA	VERTIKALNA INTEGRACIJA	HORIZONTALNA INTEGRACIJA
Šta se integriše?	Oblasti politika sektori	Nadležnosti u procesu donošenja odluka	Teritorija, obuhvat i granice
Kakva je integracija?	Integracija novih oblasti politika sektora	Prenos nadležnosti sa država članica	Proširenje teritorije vođeno evropskim Acquis-om
Obuhvat i smjer integracija	<i>“Broadening”</i>	<i>“Deepening”</i>	<i>“Widening”</i>
	Obuhvat integracije se povećava	Integracija “u dubinu”	Integracija “u širinu”

...Dimenzije evropske integracije

- **Sektorska integracija** odnosi se na proces u kome nove oblasti politike ili sektora postaju sve više regulisane na nivou EU. Rast sektorske integracije dovodi do toga da se barem jedna nova sektorska politika (djelimično ili u potpunosti) reguliše na nivou Unije (CFSP, azil i migracije)
- **Vertikalna integracija** odnosi se na podjelu nadležnosti između institucija Unije u integrisanim sektorskim politikama. Npr. saradnja može imati pretežno međuvladin karakter (minimalni nivo vertikalne integracije), iako to može takođe značiti da su nadležnosti određene sektorske politike potpuno delegirane na nivo EU (npr. monetarna politika u Eurozoni)
- **Horizontalna integracija** odnosi se na teritorijalno širenje sektora i vertikalne integracije (politika proširenja i uključivanje novih država članica u zajedničke politike Unije)

Tabela - Pregled dostignutog nivoa sektorske i vertikalne integracije u EU do Lisabonskog ugovora

Oblast politike	1950	1958	1967	1993	2004(2009)
<i>- Regulatorne politike</i>					
Protok roba i usluga	1	2	3	4	4
Protok kapitala	1	1	1	4	4
Protok ljudi	1	2	3	4	4
Politika konkurencije	1	2	3	4	4
Ekološki standardi	1	2	2	3	3
Zdravlje i standardi bezbjednosti	1	2	2	3	3
Standardi tržišta rada	1	1	1	3	3
<i>- Spoljna i bezbjednosna politika</i>					
Spoljna politika/diplomatija	1	1	1	2	3
Bezbjednosna i odbrambena politika	1	1	1	1	2
Humanitarna i razvojna pomoć	1	1	1	3	3
<i>- Politike prema građanima</i>					
Građanska prava i ljudska prava	1	1	1	2	2
Policijska saradnja	1	1	1	2	2
Imigracije i azil	1	1	1	2	3
<i>- "Rashodne" politike</i>					
Poljoprivredna cjenovna politika	1	1	4	4	4
Regionalni razvoj	1	1	1	3	3
Istraživanja	1	1	2	2	2
Socijalna zaštita i penzije	1	1	1	2	2
Javno zdravlje	1	1	1	2	2

Napomena: 1950 – prije kreiranja supranacionalnih organizacija (samog procesa EI; 1958 – Stupanje na snagu Ugovora o osnivanju EEZ; 1967 – Ugovor o spajanju; 1993 – stupanje na snagu Ugovora o EU; 2004 (Amsterdam, Nica, veliko peto proširenje) – Status quo po pitanju integracije politika, osim azila, spoljne i bezbjednosne politike; 2009 – stupanje na snagu Lisabonskog ugovora – nema novih nadležnosti EK, uvodi se funkcija Predsjednika Savjeta EU i Visokog predstavnika EU za spolj. politiku i pol. bezbj. 1 = sve odluke u vezi sa svim navedenim politikama donose se na nivou država 2 = neke odluke u vezi sa konkretnom politikom donose se na nivou EU 3 = odluke u vezi sa ovom politikom se donose na oba nivoa (država članica i EU) 4 = najveći dio odluka donosi se na centralnom nivou

- **CAP kao:**
 - Pravni sistem,
 - Ekonomski sistem,
 - Mehanizam za donošenje odluka

- Pogledati:
 - CAP – PRODUCE FOOD
<https://www.youtube.com/watch?v=rantzks8fbU>
 - Why do we need CAP in the EU -
<https://www.youtube.com/watch?v=hvIVJUrj8tQ>
 - https://ec.europa.eu/info/publications/cap-your-country_en

CAP-ZPP

Najstarija i najkontroverznija politika:

1. U EU15 stvaralo se 1-5% BDP (7 mil.ljudi, 7% izvoza) tih zemalja dok se troši 40% budzeta,

2007-2013 33% budzeta,

2014-2020 37% budzeta.

2. Cijena, planski karakter, nepravičnost;

40% stočarstvo

16% voće i povrće

9% žitarice

18 hektara prosječna velicina farmi

135 mil. Hektara (EU15)+ 60 (EU12)=195mil hektara obradive površine)

Nastanak i razvoj

- Snabdijevanje hranom;
- Povećanje dohotka farmera;
- Kvalitet, sigurnost , ekološki standardi
- Nastanak nakon perioda razaranja i II svjetskog rata, velika potreba za intenziviranjem i proizvodnjom hrane
- Protekcionizam
- Odnos FRA-NJE i veličina poljop. proizvodnje
- Izuzeta od opštih odredbi o konkurenciji i jedinstvenom tržištu
- 1955- 15mil - 12% BDP - 17,4% radne snage

Osnove CAP 1958:

1. Stvaranje jedinstvenog tržišta pp;
2. Prioritet domaće proizvodnje nad uvozom;
3. Centralno umjesto nacionalnog finansiranja.

Zašto poljoprivredna politika?

- Zaštita farmera i potrošača od fluktuacije cijena
- Obezbjedivanje sigurnosti u hrani
- Održavanje vitalnosti porodičnih farmi
- Očuvanje seoskih područja
- Bezbjednost hrane, zaštita životne sredine
- Zdravlje biljaka, zdravlje i dobrobit životinja

Karakter ZPP

- Značajna fluktuacija cijena;
- Platni, politički i dr. uticaji u slučaju oslanjanja na uvoz;
- Stimulacija farmera da ostanu na farmama;
- Potreba za posebnom brigom o kvalitetu hrane.

Pokusaji reforme ZPP

- Načini intervenisanja:
- Garantovane cijene, kvote...
- Posledica viškovi, i više cijene u odnosu na svjetske.
- 1968- Manšoltov plan-smanjivanje obradivih površina, pošumljavanje, opreznija politika cijena, povećanje veličine farmi i specijalizacija.
- 70-te-smanjivanje viškova...
- 80-te- kvote za mlijeko, neobrađivanje dijela površina, direktna plaćanja

Pokusaji reforme ZPP

- 1988- Mekšerijeva reforma pomogla da se putem direktnih plaćanja utiče na cijene.
- 90-te - Tržišne intervencije, izvozne subvencije, skladištenje viškova.
- GATT koji je smanjio intervencije u poljoprivredi

Nove članice i ZPP

- Najobimnije poglavlje u pregovorima
- Direktna plaćanja - od 25% 2004. do 100% EU15 2013.
- Udvostručen broj poljoprivredne radne snage kao i obradive zemlje.
- Cijene proizvoda u EU15 bile su veće od onih u novim članicama
- 2014-2020 oko 38% budžeta

CAP principi

- Jedinstveno tržište
- Preferencije Zajednice
- Finansijska solidarnost

Zajednička poljoprivredna politika - CAP

- Jedna od najsloženijih politika na nivou EU;
- Poslije pristupanja, nestaje odlučivanje na nacionalnom nivou;
- Kombinacija stroge unutrašnje konkurencije, carinske zaštite i visoke budžetske podrške;
- Više od 50 godina specifičnog razvoja;
- Između 40% i 45 % EU budžeta;
- Gotovo 75% pravnih propisa koje EK godišnje odnosi se na CAP!

CAP kao pravni sistem

Zajedničko tržište i CAP

Zajedničko tržište:

- ❑ jedan od temeljnih stubova današnje EU,
- ❑ jedno od najvećih dostignuća i najveći izazov EU,
- ❑ zasnovano na 4 osnovne slobode:
 - ✓ slobodan protok roba, uključujući polj. proizvode
 - ✓ slobodan protok ljudi
 - ✓ slobodan protok kapitala
 - ✓ slobodan protok usluga
- ❑ Odredbe koje se odnose na CAP (članovi 32 do 38 Ugovora o EZ), nalaze se između odredbi o slobodnom kretanju robe (članovi 23 do 31) i slobodnog kretanja osoba, usluga i kapitala (članovi 39 do 60)
- ❑ Razvoj i funkcionisanje zajedničkog tržišta poljoprivrednih proizvoda uslovalo je formiranje CAP-a

Ciljevi CAP

- Osnovni ciljevi definisani Ugovorom o osnivanju EEZ (1957):
 - Povećanje produktivnosti u poljoprivredi,
 - Postizanje solidnog životnog standarda ruralnog stanovništva, naročito putem povećanja dohotka u poljoprivredi,
 - Stabilizovanje poljoprivrednog tržišta,
 - Postizanje stabilnog obezbjeđivanja stanovništva hranom - prehrambena sigurnost (food security) i samosnabdjevenost (self-sufficiency)
 - Obezbeđivanje hrane za potrošače po prihvatljivim cijenama - stabilnost cijena

CAP – pravni sistem

- **Zajedničko uređenje tržišta ili tržišne organizacije (Single Common market organisation – CMO)**
 - Pravni tekstovi koji regulišu tržište (ranije 21 CMO, sada Single CMO)
 - Različit intenzitet, mjere i finansijski efekti
- **Politika ruralnog razvoja**
 - Od 2007. posebna politika, kofinansiranje, programiranje
- **Horizontalne mjere**
 - Politika trgovine,
 - Agencije za plaćanje, IACS (Integrirani sistem administracije i kontrole)
- **Bezbednost hrane – Food safety**
 - Veterinarska i fitosanitarna pitanja,
 - Primarni ciljevi: zaštita zdravlja potrošača, životinja i biljaka,
 - Važne kontrolne funkcije: granična i kontrola unutrašnjeg tržišta, porijeklo proizvoda, slijedljivost (od farme do trpeze),
 - Institucije - jedinstveno nadležno tijelo

4 SLOBODE, ZAJEDNIČKO TRŽIŠTE, KONKURENCIJA, EMU, BUDŽET

CAP pravni poredak

Bezbjednost hrane

Veterina

Fitosanitarna pitanja

Sjeme i sadni materijal

Stočna hrana

CAP (u užem smislu)

Direktna plaćanja
+ CMOs

Horizontalne mjere

Ruralni razvoj

Regionalna i
strukturna
politika

Carine i
trgovina

Politika i zakoni za zaštitu životne sredine

CAP u užem smislu

Prvi stub “First Pillar”

- CMO
 - Direktna plaćanja
 - Promocija
- Integralno EC finansiranje

Drugi stub “Second Pillar”

- Ruralni razvoj
 - SAPARD (Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development), IPARD (Instrument for Pre-Accession in Rural Development) i sl.
- EC + kofinansiranje iz nacionalnih budžeta

Zajedničko uređenje tržišta

(Zajednička/e tržišna/e organizacija/e – CMO/s)

- Postojale su 21 CMOs: banane, žitarice, cvijeće i ukrasno drveće, sušena stočna hraniva, voće i povrće, preradevine od voća i povrća, hmelj, masline i maslinovo ulje, industrijske biljke (lan i konoplja), jaja, svinjsko meso, mlijeko i mlječni proizvodi, riža, sjemena, proizvodnja šećera, sirovi duvan, goveđe meso, ovčije i kozje meso, vino, živinsko meso, ostali proizvodi iz Aneksa II Ugovora;
- U procesu pojednostavljivanja i bolje regulacije CAP, a slijedeći reformu direktnih plaćanja iz 2003, uveden je tzv. horizontalni pristup za CMOs;
- Nova regulativa o jedinstvenoj tržišnoj organizaciji (**Council Regulation (EC) No 1234/2007**), obezbjeđuje jedinstveni set harmonizovanih pravila u osnovnim oblastima tržišne politike čime se postiže jednostavnija i efikasnija pravna regulativa u prvom stubu CAP.

Single Common Market Organisation

Brussels, 18 December 2006

Single Common Market Organisation: 21 market organisations under one legislative roof

The European Commission today has proposed to the Council and the European Parliament to adopt one single Common Market Organisation for all agricultural products. This project, "the Single CMO" is another important step in the process of simplification, which is priority of the Commission.

This proposal is an essential component in the Commission's plans to streamline and simplify the common agricultural policy (CAP).

Zajedničko uređenje tržišta – Glavni instrumenti

- **CMO** uspostavlja pravila koja regulišu proizvodnju i trgovinu poljoprivrednih proizvoda u svim članicama EU. CMO pokrivaju oko 90% finalne poljoprivredne proizvodnje EU

Glavni instrumenti i mjere tržišnih organizacija:

- Spoljnotrgovinske mjere (carinska zaštita i izvozni podsticaji),
- Mjere uređenja unutrašnjeg tržišta (interventni otkup, finansiranje privatnog skladištenja, podrška potrošnji)
- Uspostavljanje mehanizama kontrole proizvodnje (proizvodne kvote za šećer i mlijeko),
- Tržišni standardi, zajedničke promocije, informacioni i administrativno-kontrolni sistemi

Zajedničko uređenje tržišta–

Trgovina sa državama koje nijesu članice EU

Uvoz:

- **Uvozne dozvole:** izdaju ih nadležna tijela država članica EU
- **Jedinstven sistem dažbina** za većinu proizvoda da cijene uvezenih proizvoda ne bi bile niže od onih u EU (za neke se to obezbjeđuje kroz zajedničku carinsku tarifu). Za uvoz nekih proizvoda omogućuje se režim kvota ili preferencijalnih stopa. Ima proizvoda čiji je uvoz potpuno liberalizovan.
- **Zaštitne mjere:** u slučaju opasnosti da uvoz izazove poremećaje na EU tržištu ili u određenim slučajevima izvoz,

Izvoz:

- EU je plaćala subvencije za izvoz van EU tako da cijene budu na nivou svjetskih. Iznos izvoznih subvencija može da varira u zavisnosti od izvozne destinacije ili ekonomskih uslova. Licenca za izvoz može da bude uslov za izvozne subvencije.

POLITIKA RURALNOG RAZVOJA 2007-2013

- **Značaj politike ruralnog razvoja:** u EU-27 ruralna područja predstavljaju preko 90% teritorije na kojoj živi više od 50% stanovništva!
- Poljoprivreda i šumarstvo ostaju i dalje veoma važni faktori korišćenja zemljišta u EU,
- Za očuvanje ruralnih područja nije dovoljna samo poljoprivreda.
- **Ciljevi:**
 - Povećanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva,
 - Unapređivanje životne sredine,
 - Unapređivanje životnih uslova i diverzifikacija ekonomskih aktivnosti na selu,

CAP kao ekonomski sistem

CAP - istorijski korijeni

- **Podrška poljoprivredi – tradicija starija od EC/EU:**
 - Njemačka: visoke carinske stope još od 19. vijeka
 - Francuska: izvozne subvencije, tržišne intervencije, centralizovana administracija
- **Značaj prehrambene sigurnosti tokom perioda kriza (II svjetski rat, pa tzv. hladni rat)**
- **Na početku EC/EU (1958-1962):**
 - Carinska unija, ali sa podrškom poljoprivredi,
 - Kako i koliko visoku podršku odabrati?
 - Odluke: njemačke cijene i francuski regulacioni sistem

CAP – Najvažniji periodi/faze reforme

I. Cjenovna podrška (1962-1983)

II. Podrška snabdijevanju (1984-1992)

III. Direktna plaćanja - Direct Payments (1993-2004/6)

**IV. Razdvajanje plaćanja od proizvodnje -Decoupling
(2005/7-2013)**

Subvencije cijena (1962-1983)

Problem

- Prehrambena sigurnost, slaba efikasnost farmi, niski prihodi farmi

Ciljevi

- Povećanje proizvodnje, podrška dohotku, stabilizacija tržišta (izvorni ciljevi Rimskog ugovora)

Instrumenti

- Podrška cijenama (više cijene) kroz carinsku zaštitu, intervencije na tržištu, subvencije izvoza

+ Efekti:

- Povećanje proizvodnje
- Stabilizacija tržišta, strukturne promjene,
- Neto izvoznik hrane

- Efekti:

- Troškovi za potrošače (dodatni porezi)
- Neravnomjerna i nefer distribucija podrške:
- 80% usmjerava se za 20% najvećih farmi
- Nesporazumi u međunarodnoj trgovini (niže cijene)
- Viškovi i eksplozija budžeta!

Politika upravljanja snabdijevanjem (1984-1992)

- *Problem*
 - Viškovi i budžetski izdaci
- *Ciljevi*
 - Zaustaviti porast proizvodnje (mlijeko, žitarice, junetina) i kontrola budžeta
- *Instrumenti*
 - Uvođenje kvota (šećer 1968, mlijeko 1984), set-aside, podrška cijenama
- *Efekti politike*
 - Problemi mlijeka riješeni, ali su ostali mnogi drugi neriješeni

Direktna plaćanja (1993-2003)

- *Problem*
 - Problemi budžeta. Pritisak partnera EU da se mijenja CAP
- *Ciljevi*
 - Okončanje pregovora o GATT/WTO. Stabilizacija budž. izdataka. Transparentnija politika. Prihodi farmera.
- *Instrumenti*
 - Smanjenje cjenovne podrške. Direktna plaćanja po ha ili grlu. Set-aside. Mjere očuvanja okoline i plaćanja za manje povoljna područja (LFA)
- *Efekti*
 - Stabilizacija budžeta. Stabilizacija prihoda. Drugi problemi ostali neriješeni

Jedinstveno plaćanje farmama (2005/7-2013)

- *Problem*

- Prigovori članica koje su neto davaoci, potrošača (čuveni skandali), međunarodnih partnera (nova runda pregovora WTO, proširenje).

- *Ciljevi*

- Novi koncept politike. Multifunkcionalnost. Bezbjednost hrane

- *Instrumenti*

- Jedinstveno plaćanje farmerima. Modulacija i postepeno smanjivanje. Novi uslovi i nove kontrole. Dalja deregulacija tržišta

- *Efekti*

- CAP ostaje i dalje! Promjene u sredstvima ali ne i u značaju i troškovima. Manja proizvodnja i izvoz.

Ucesce ruralne populacije u EU, jun 2019

	Share in EU-28		
	GDP	Population	Rural population
Country	2018	2018	2018
Belgium	2.9%	2.2%	1.0%
Bulgaria	0.3%	1.4%	1.0%
Czechia	1.3%	2.1%	2.3%
Denmark	1.9%	1.1%	1.7%
Germany	21.3%	16.2%	13.5%
Estonia	0.2%	0.3%	0.6%
Ireland	2.0%	0.9%	2.9%
Greece	1.2%	2.1%	3.5%
Spain	7.6%	9.1%	1.7%
France	14.8%	13.1%	19.6%
Croatia	0.3%	0.8%	1.8%
Italy	11.1%	11.8%	6.2%
Cyprus	0.1%	0.2%	:
Latvia	0.2%	0.4%	0.4%
Lithuania	0.3%	0.5%	0.2%

	Share in EU-28		
	GDP	Population	Rural population
Country	2018	2018	2018
Luxembourg	0.4%	0.1%	:
Hungary	0.8%	1.9%	1.9%
Malta	0.1%	0.1%	:
Netherlands	4.9%	3.4%	0.1%
Austria	2.4%	1.7%	3.7%
Poland	3.1%	7.4%	14.2%
Portugal	1.3%	2.0%	3.3%
Romania	1.3%	3.8%	10.9%
Slovenia	0.3%	0.4%	1.3%
Slovakia	0.6%	1.1%	2.1%
Finland	1.5%	1.1%	2.3%
Sweden	2.9%	2.0%	1.0%
United Kingdom	15.0%	12.9%	2.7%

: no rural areas according to the EU urban-rural typology

CAP expenditure by Member State in 2018

EU Member States	Direct payments	Market measures	Rural development	Total
	1 000 EUR	1 000 EUR	1 000 EUR	1 000 EUR
Belgium	501 448	99 760	97 066	698 274
Bulgaria	783 867	31 626	339 966	1 155 459
Czechia	834 152	18 533	343 033	1 195 719
Denmark	827 450	8 426	153 125	989 001
Germany	4 815 139	145 091	1 400 927	6 361 157
Estonia	122 582	1 823	125 553	249 957
Ireland	1 197 015	28 227	312 892	1 538 134
Greece	2 043 838	69 120	701 720	2 814 678
Spain	5 072 361	505 071	1 184 420	6 761 851
France	7 193 522	605 291	1 668 304	9 467 117
Croatia	240 476	8 733	282 343	531 552
Italy	3 675 692	640 307	1 495 584	5 811 582
Cyprus	49 445	7 853	18 892	76 191
Latvia	228 119	5 548	157 237	390 903
Lithuania	462 509	19 850	230 472	712 831
Luxembourg	33 080	473	14 415	47 968
Hungary	1 279 638	40 358	488 027	1 808 023
Malta	5 106	172	13 893	19 171
Netherlands	720 300	50 307	118 226	888 832
Austria	691 337	26 380	564 085	1 281 802
Poland	3 364 598	68 693	1 190 589	4 623 880
Portugal	665 008	104 040	580 721	1 349 769
Romania	1 774 566	35 957	1 184 725	2 995 248
Slovenia	134 876	7 342	120 033	262 251
Slovakia	438 445	9 488	215 106	663 039
Finland	523 459	7 461	341 593	872 513
Sweden	685 650	11 586	249 552	946 787
United Kingdom	3 132 843	48 437	754 400	3 935 680
EU-28	41 496 516	2 694 551	14 346 900	58 537 967

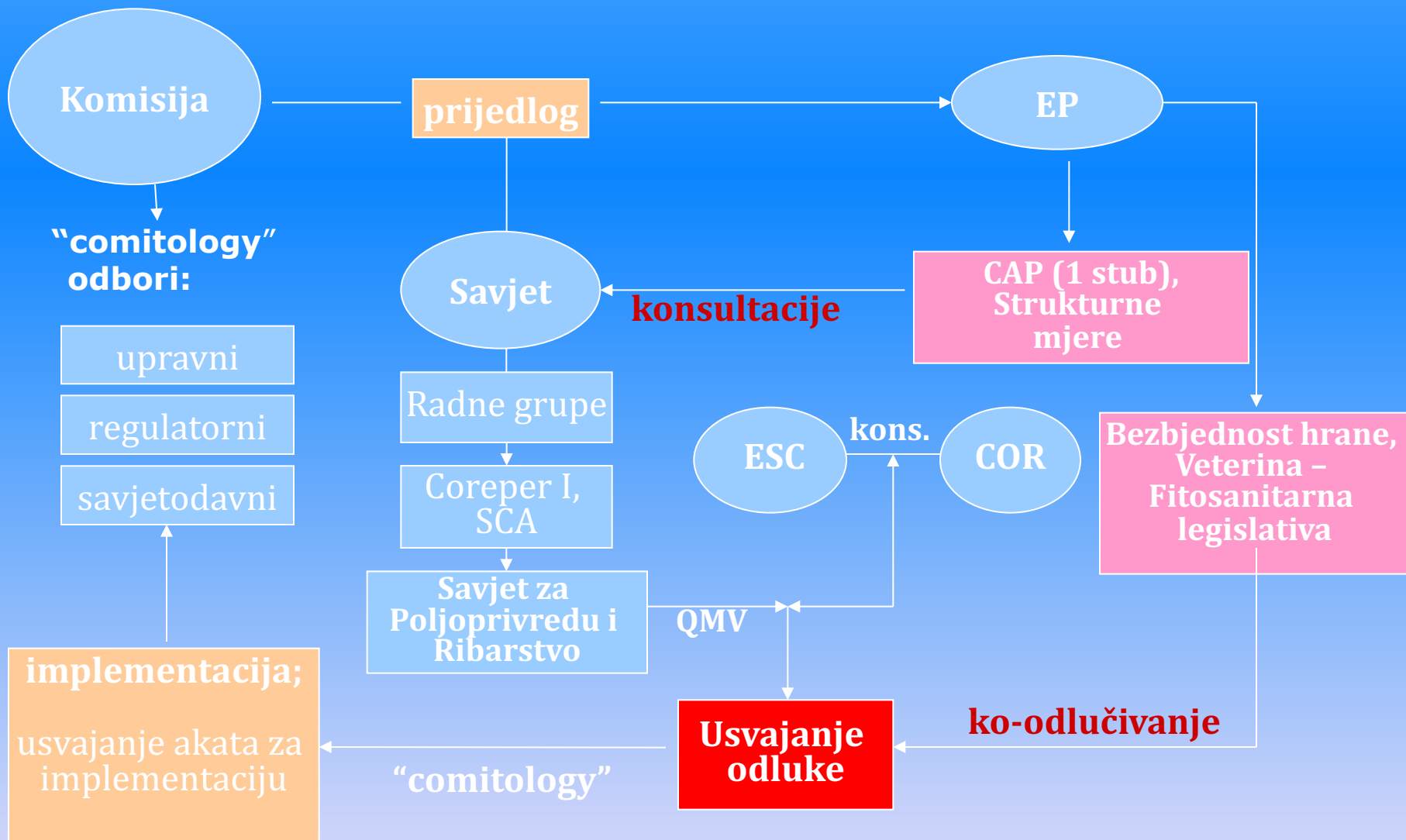
Note: Expenditure in commitments for direct payments and market measures; ceilings of support for rural development.

CAP
KAO MEHANIZAM DONOŠENJA ODLUKA

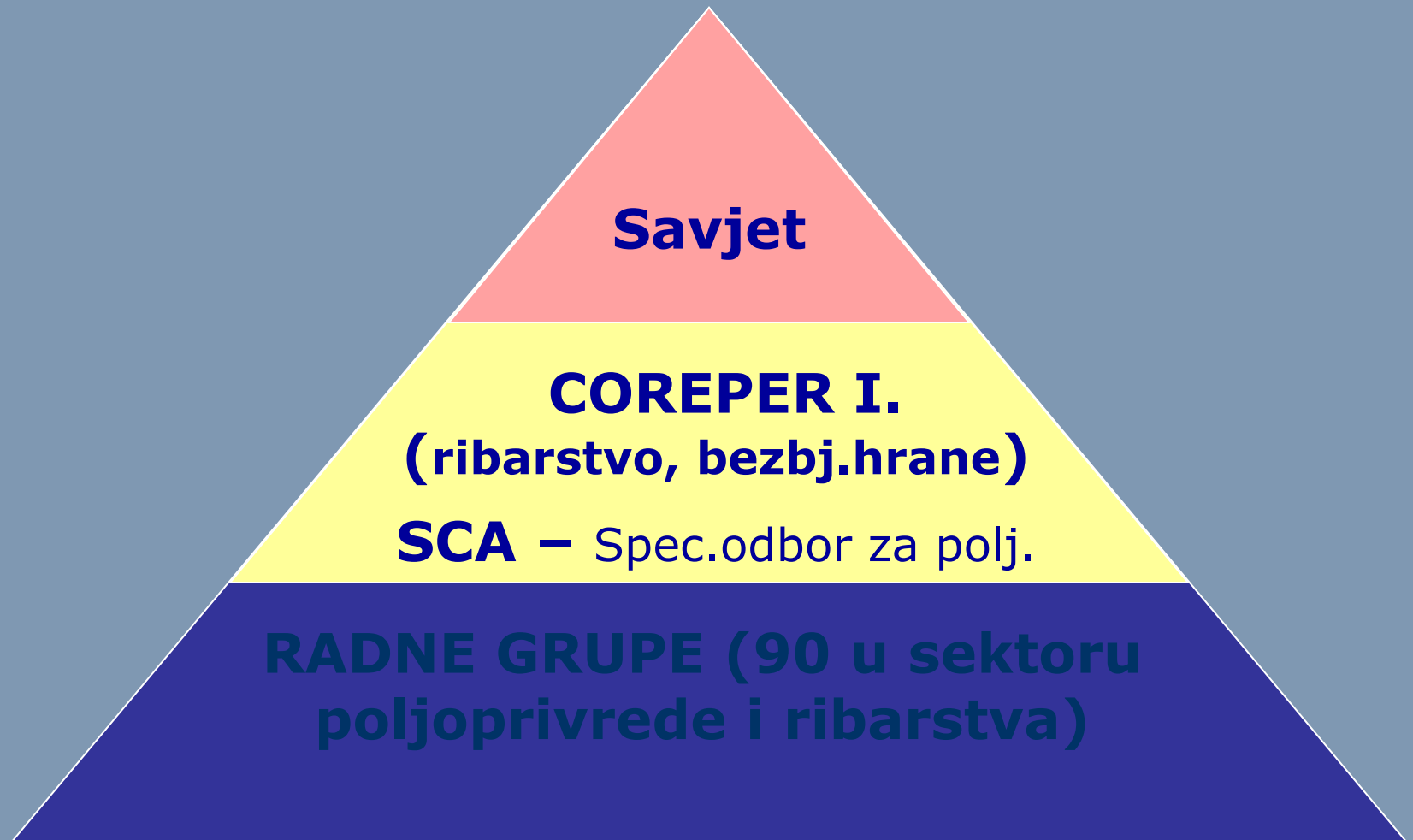
Mehanizmi donošenja odluka u EU

- Veoma složen sistem institucija i procedura za donošenje odluka, u kojima participiraju donosioci odluka na nadnacionalnom i nacionalnom nivou
- Savjet: glavna legislativa EU institucija
- Evropski parlament: legislativa EU institucija
- Evropska komisija: ima pravo za pokretanje pravnih inicijativa i odlučuje kroz proceduru odbora/komiteta (za menadžment, regulatorni i savjetodavni)

CAP - PROCES DONOŠENJA ODLUKA

DONOŠENJE ODLUKA U OKVIRU SAVJETA

Ocjena ZPP

1. Strukturni aspekti;
2. Ogroman poremećaj cijena;
3. Preveliki viškovi;
4. Visoke cijene;
5. Nepravilnost;
6. Distorzije u svjetskoj trgovini;
7. Ekološke štete.

Crna Gora i poglavlje 11.

- **Podoblasti** - Ciljevi ZPP se mogu ostvariti kroz dva stuba:
 - **Prvi stub** se odnosi na direktna plaćanja i zajedničku organizaciju tržišta, **Direktna plaćanja** čine najveću stavku troškova ZPP-a i njihova osnovna svrha je da podrže poljoprivredna gazdinstva, te omoguće stabilnost zajedničkog tržišta sa uniformnim uslovima za plasman poljoprivrednih proizvoda na tržište Unije. Mjere prvog stuba integralno se finansiraju iz zajedničkog budžeta Evropske unije i sredstva se isplaćuju farmerima u punom iznosu (osim određenih mjera u okviru zajedničke organizacije tržišta).
 - **Drugi stub** - politika ruralnog razvoja - kroz podršku ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima ima za cilj poboljšanje kvaliteta života, kako sa ekonomskog, tako i sa društvenog aspekta. Za drugi stub važi princip kofinansiranja iz nacionalnih budžeta
- Pravna tekovina EU u oblasti poljoprivrede takođe uključuje organsku proizvodnju i politiku kvaliteta.

- Za pravilno sprovođenje ZPP-a neophodno je ispuniti brojne zahtjeve:
 - Za prvi stub neophodno je uspostavljanje neophodne infrastrukture, jačanje postojećih i osnivanje novih administrativnih struktura kao što su: funkcionalna **Agencija za plaćanje** koja će da prima i provjerava zahtjeve, vrši plaćanja, omogući ispravno podnošenje dokumenata u formi koju zahtijeva EU, da vodi evidenciju o plaćanjima i o obavljenim kontrolama, **Integrirani sistem administracije i kontrole (IACS/IAKS)** koji predstavlja kompjuterizovanu bazu podataka, sistem identifikacije poljoprivrednih parcela, sistem za identifikaciju i registraciju životinja kao i registre gazdinstava, **Mrežu računovodstvenih podataka na farmama (FADN)** kao **tijelo odgovorno za odabir gazdinstava sa koje se sakupljaju podaci** kao i **Organizacije proizvođača** koje se formiraju na inicijativu proizvođača i djeluju u skladu sa EU propisima te **administracija** za efikasnu primjenu EU propisa.
 - Za **drugi stub**, neophodno je imati **efikasnu administraciju** koja će osigurati primjenu pravila u sprovođenju mjera ruralnog razvoja, te procjenu efikasnosti i kvaliteta sprovođenja politike ruralnog razvoja. Neophodno je obezbijediti identifikaciju potreba ruralnih područja, izradu, primjenu i upravljanje programima, monitoring, izvještavanje, kontrolu i vrednovanje programa i mjera u okviru istih.

- Administracija mora biti u skladu sa zahtjevima EU, a mora se osigurati učešće regionalnih i lokalnih vlasti kao i svih ostalih partnera.
- U toku pregovora država se pripema za efikasno sprovođenje ZPP koja ima za cilj da osigura stabilno snadbijevanje kvalitetnom, bezbjednom hranom za stanovništvo po pristupačnim cijenama i odgovarajuće prihode za poljoprivrednike, čime se podstiče modernizacija i razvoj poljoprivredne proizvodnje. Po ulasku u EU, cijene poljoprivrednih proizvoda će biti izjednačene s cijenama u EU, a proizvođači će postati korisnici subvencija EU.
- Da bi vršila navedene funkcije, administracija mora da ispunjava propise EU i da obezbijedi učešće regionalnih i lokalnih vlasti, kao i svih socijalnih partnera.
- **Pregovaračko poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj je otvoreno na Međuvladinoj konferenciji održanoj 13. decembra 2016. godine u Briselu.**

- Crna Gora je u poglavlju 11 imala **jedno početno mjerilo**:
- Crna Gora predstavlja Komisiji sveobuhvatnu nacionalnu strategiju o poljoprivredi i ruralnom razvoju zajedno sa Akcionim planom koji služi kao osnova za prenošenje, sprovođenje i izvršavanje pravne tekovine. Akcionim planom, između ostalog, uključen je razvoj sistema identifikacije poljoprivrednih parcela i jedinstvenog identifikacionog sistema za poljoprivrednike u cilju pripreme za upravljanje i kontrolu poljoprivrednih plaćanja.
- Vlada Crne Gore je 25. juna 2015. donijela nacionalnu **Strategiju za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja**, uključujući i Akcioni plan za usklađivanje s pravnom tekovinom Evropske unije i time ispunila početno mjerilo.
- **Završna mjerila**:
 1. Neophodno je da Crna Gora podnese implementacioni plan za uspostavljanje Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS), koji će biti u potpunosti operativan do dana pristupanja. Plan mora obuhvatiti sve buduće akcije neophodne radi potpunog uspostavljanja svakog pojedinog dijela sistema i njihove međusobne integracije, uključujući prezentaciju trenutnog stanja, buduće ciljeve s jasnim vremenskim rokovima realizacije, plan donošenja zakonodavstva koje nedostaje, precizne proračune neophodnih budžetskih sredstava i ljudskih kapaciteta, kao i identifikaciju mogućih nedostataka, s predlogom odgovarajućih rješenja. Crna Gora mora pokazati zadovoljavajući napredak u osnivanju IAKS-a, uključujući i uspostavljanje Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS).
 2. Neophodno je da Crna Gora podnese implementacioni plan za uspostavljanje Agencije za plaćanje, koja će biti u potpunosti operativna do datuma pristupanja. Uzimajući u obzir standarde u pogledu nezavisnosti, pouzdanosti, odgovornosti i ispravnoga finansijskog poslovanja, plan treba sadržati prikaz trenutnog stanja, buduće ciljeve s jasnim vremenskim rokovima realizacije, plan donošenja zakonodavstva koje nedostaje, precizne proračune neophodnih budžetskih sredstava i ljudskih kapaciteta, uključujući i planove obuka, kao i identifikaciju mogućih nedostataka, s predlogom odgovarajućih rješenja. Crna Gora mora pokazati zadovoljavajući napredak u osnivanju Agencije za plaćanje.

- **Institucije /organizacije koje učestvuju u pregovaračkoj grupi?**
- Pregovarač za poglavlje 11, kao i šef Radne grupe 11 su iz Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore, dok je kontakt osoba za Radnu grupu 11 iz Kancelarije za evropske integracije.
- Pored predstavnika Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao članovi radne grupe za PP11 su predstavnici sledećih organa i organizacija: Skupština Crne Gore, Ministarstvo finansija, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava carina, Privredna komora Crne Gore, Investiciono razvojni fond Crne Gore, Uprava za statistiku – Monstat, Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore, Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Univerziteta Donja Gorica, Unija poslodavaca Crne Gore, Monteorganica DOO, Unija stočara sjevera Crne Gore, NVO Centar za razvoj agrara, NVO Centar za ruralni razvoj, NVO Maslinarsko društvo Boka, NVO Crnogorski savez malinara, Nacionalno udruženje Organic Montenegro, Nacionalno udruženje vinogradara i vinara Crne Gore, Zajednica opština Crne Gore, Savez pčelarskih organizacija, Udruženje kozara i ovčara Montecapra, Udruženje proizvođača duvana i Društvo maslinara Bar.

Koja je korist za Crnu Goru od poglavlja 11?

- Članstvom u EU proizvođači dobijaju veću podršku i stabilnost tržišta. Jedna od osnovnih karakteristika ZPP je finansiranje u sedmogodišnjem periodu, s tačno utvrđenim iznosima subvencija potencijalnim korisnicima. Na ovaj način svi učesnici u procesu proizvodnje, prerade i plasmana hrane imaju stabilnost u poljoprivrednoj politici. Svaki poljoprivrednik će biti upoznat s iznosom/visinom sredstava na koji može godišnje da računa i na osnovu toga može slobodno planirati kako će uložiti sredstva.
- EU model će biti podsticajan za crnogorsku poljoprivredu, jer postoje mehanizmi za podršku malim gazdinstvima. Takođe, treba naglasiti da EU ne ograničava razvoj i povećanje proizvodnje kako se u javnosti može čuti već višestruko podržava konkurentnost proizvođača i uvođenje EU standarda, uz istovremeno insistiranje na regionalnim specifičnostima.

CAP at a glance

The common agricultural policy (CAP) is aimed at helping European farmers meet the need to feed more than 500 million Europeans. Its main objectives are to provide a stable, sustainably produced supply of safe food at affordable prices for consumers, while also ensuring a decent standard of living for 22 million farmers and agricultural workers.

The EU agriculture sector has roughly **11 million farms**, which provide work for roughly **22 million agri-workers**. But **this figure doubles to 44 million** if you include also the jobs created in the food processing, food retail and food services, making the EU agri-food sector the largest employment sector in the economy.

It is also a sector that has performed particularly well in recent years, despite the recession and the increasing challenges to farming caused by climate change, water scarcity, soil fertility, energy costs, etc. **The agri-food sector accounted for 6% of EU GDP.**

Moreover, the EU has become a net exporter of food and drink, with an average annual 8% growth in the value of exports over the past 10 years, reaching €129 billion in 2015.

Concerns about climate change and issues such as biodiversity loss, water and soil quality mean that agriculture also plays an increasingly important role in the **sustainable management of natural resources.**

The CAP after 2020

To consolidate the role of European agriculture for the future, the CAP has evolved over the years to meet changing economic circumstances and citizens' requirements and needs.

On 1 June 2018, the European Commission presented the legislative proposals on the future of the CAP for the period after 2020.

The legislative proposals came after a public consultation launched in 2017 on the future of the CAP and the communication on the future of food and farming.

The communication outlines the way ahead for the CAP, focusing on making it simpler and ensuring the best value-for-money. Tracing the priorities the future CAP must address, the European Commission sets ground for a discussion on a more flexible approach to implementing the policy for more effective results.

<https://www.youtube.com/watch?v=5RoHru2Swxg>